

Sammanfattning

Enligt 21 § 6 mom Transportavtalet är arbetsgivaren skyldig att på i förväg gjord framställning från Svenska Transportarbetareförbundet, då anledning därtill föreligger, förete avlöningslistor, arbetstidskort, arbetstidsschema samt andra handlingar, som organisationen behöver för att tillvarata arbetstagarnas gemensamma intressen i förhållande till arbetsgivaren. Fråga om omständigheterna i ett visst fall varit sådana att ”anledning” i avtalets mening förelegat.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2008-09-24
StockholmDom nr 71/08
Mål nr A 104/07**KÄRANDE**

Svenska Transportarbetareförbundet, Box 714, 101 33 STOCKHOLM
Ombud: förbundsjuristen Sofie Rehnström, adress som ovan

SVARANDE

1. Biltrafikens Arbetsgivareförbund, Box 5384, 102 49 STOCKHOLM
2. V-B Transport Aktiebolag, 556088-7373, Kinnegatan 27 A,
531 32 LIDKÖPING
Ombud för båda: arbetsrättsjuristen Eva Glückman, TransportGruppen TGS
Service AB, adress som 1.

SAKEN

Skadestånd på grund av kollektivavtalsbrott m.m.

Mellan Svenska Transportarbetareförbundet och Biltrafikens Arbetsgivareförbund gäller kollektivavtalet Transportavtalet. V-B Transport Aktiebolag (bolaget) är medlem i Biltrafikens Arbetsgivareförbund och bundet av Transportavtalet.

Det under tiden den 1 januari 2005–29 februari 2008 gällande Transportavtalet innehåller bl.a. följande bestämmelse.

21 § Förhandlingsordning

---

6 mom Granskning av handlingar

På därom i förväg gjord framställning från Svenska Transportarbetareförbundet är arbetsgivaren skyldig, att då anledning därtill föreligger, förete avlöningslistor, arbetstidskort, arbetstidsschema samt andra handlingar, som organisationen behöver för att tillvarata arbetstagarnas gemensamma intressen i förhållande till arbetsgivaren.

Förbundets regionala förhandlingsombud kallade den 17 augusti 2006 bolaget till förhandling. I förhandlingsframställan angavs att förbundet hade fått kännedom om att bolaget inte till alla delar tillämpade gällande kollektivavtal bl.a. vad avsåg ”felaktiga löner enligt § 4 samt brott mot gällande övertidsregler” och med anledning därav begärdes lokal förhandling. Bolaget anmodades att till förhandlingen medta och visa arbetstidskort, avlöningslistor, arbetstidsscheman samt övertidsjournaler och för det fall dessa hand-

lingar inte fanns tillgängliga vid förhandlingstillfället avsåg förbundet att yrka skadestånd för brott mot 21 § 6 mom Transportavtalet. Det angavs vidare att förbundet vid förhandlingen skulle precisera sina krav och yrkanden.

Lokal förhandling i ärendet hölls den 5 september 2006 och den 31 oktober 2006. Bolaget hävdade vid förhandlingen att det inte hade någon skyldighet att lämna ut de begärda handlingarna eftersom förbundet inte påvisat några brister i bolagets avtalstillämpning. Central förhandling ägde rum den 12 december 2006 och den 15 februari 2007 och avslutades i oenighet.

Yrkanden m.m.

Förbundet har yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att till förbundet utge 38 000 kr i allmänt skadestånd för kollektivavtalsbrott jämte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen från dagen för delgivning av stämning i målet, den 7 maj 2007, tills full betalning sker, samt ålägga bolaget att förete arbetstidskort, avlöningslistor, arbetstidsscheman och övertidsjournaler för samtliga anställda avseende tiden från och med den 17 juni 2005 till dagen för huvudförhandling.

Arbetsgivarparterna har bestritt käromålet i dess helhet. Det yrkade skadeståndet har inte vitsordats som skäligt. Sättet att beräkna ränta har vitsordats som skäligt i och för sig.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

Förbundet

Bolaget har ett 20-tal anställda varav ungefär hälften är medlemmar i förbundet. Förbundets avdelning 10 i Skövde fick indikationer från olika håll som gjorde att man hade anledning att förmoda att bolaget bröt mot Transportavtalet. Förbundet kallade därför bolaget till förhandling genom en förhandlingsframställan daterad den 17 augusti 2006. I kallelsen anmodades bolaget att till förhandlingen medföra och visa upp arbetstidskort, avlöningslistor, arbetstidsscheman samt övertidsjournaler för samtliga anställda. Lokal förhandling hölls med bolaget den 5 september 2006 och fortsatte den 31 oktober 2006, då även företrädare för Biltrafikens Arbetsgivarförbund var närvarande. Vid den lokala förhandlingen vägrade bolaget att utge de begärda handlingarna. I protokollet från förhandlingen finns antecknat att arbetsgivarparterna vid det senare förhandlingstillfället framförde att förbundet måste ”visa handlingar på att avtalet inte tillämpas innan man kan låta Transport granska några av de begärda handlingarna.”

Den 12 december 2006 och den 15 februari 2007 hölls central förhandling i ärendet varvid arbetsgivarparterna vidhöll sin inställning. Av § 4 i detta förhandlingsprotokoll framgår att arbetsgivarparterna efterfrågade på vilket sätt bolaget inte följde Transportavtalet och att de ansåg att bolaget inte hade någon skyldighet att lämna ut de begärda handlingarna till förbundet eftersom förbundet, enligt arbetsgivarparterna, inte hade "gjort sannolikt att man hade den kännedom som krävs för att få granska handlingar." Arbetsgivarparterna har således krävt att förbundet ska ange konkret på vilket sätt bolaget har tillämpat avtalet felaktigt innan förbundet enligt deras uppfattning har rätt att enligt 21 § 6 mom Transportavtalet ta del av de begärda handlingarna. Det kan inte vara en rimlig tolkning av avtalet. Regeln i 21 § 6 mom Transportavtalet utgör en del av avtalets förhandlingsordning. Skyddsobjektet är arbetstagarnas gemensamma intresse i förhållande till arbetsgivarna.

Uttrycket "då anledning därtill föreligger" i 21 § 6 mom i Transportavtalet har funnits i olika versioner av Transportavtalet sedan åtminstone 1940-talet och har varit föremål för Arbetsdomstolens prövning i domarna AD 1957 nr 24 och 37, AD 1962 nr 31, AD 1989 nr 43 och AD 2000 nr 100, framför allt i den sistnämnda domen.

Enligt förbundet har parterna genom åren varit ense om innebörden av uttrycket "då anledning därtill föreligger" men arbetsgivarorganisationen har ändrat inställning någon gång under de senaste tio åren. Förbundets uppfattning är att ordet "anledning" i detta uttryck i praktiken innebär att förbundet ska ha fått en indikation på att det kan föreligga brister i tillämpningen av Transportavtalet på det aktuella företaget, eller att det av branschintresset kan vara påkallat att utfå handlingar, exempelvis genom att förbundet fått kännedom om att det förekommer underbudskonkurrens inom ett visst geografiskt område. Bestämmelsen kan inte innebära att arbetsgivarens skyldighet att träda i förhandling enligt Transportavtalet och medbestämmandelagen på något sätt inskränkts.

Redan det som angavs i förhandlingsframställan av den 17 augusti 2006 innebar enligt förbundets uppfattning en avtalsenlig skyldighet för bolaget att förete de begärda handlingarna. I förhandlingsframställan framgick klart vad avdelningen ville ha tillgång till och varför, dvs. yrkandet och grunden för yrkandet. Det angavs kännedom om felaktig löneutbetalning enligt 4 § Transportavtalet och brott mot gällande övertidsregler. Under tvisteförhandlingarnas gång har ytterligare stöd för yrkandet om utfående av handlingarna lagts fram.

Inom åkeribranschen tillämpas 21 § 6 mom mycket frekvent och det är ca 300–400 tvister per år som inleds med stöd av denna bestämmelse. Bestämmelsen är också mycket viktig eftersom åkeribranschen, sedan lång tid tillbaka, präglas av att det på vissa håll förekommer en allt sämre avtalstillämpning. Ofta tillhandahåller inte arbetsgivaren ett system för arbetstagarna att registrera sin arbetstid och lönespecifikation saknas. Det är utifrån sådana förhållanden som förbundet genomdrivit ett införande av den aktuella bestämmelsen. Utan den blir det mycket svårt, för förbundet och de anställda, att kontrollera att arbetsgivarna uppfyller sina genom avtal åtagna

skyldigheter. Bestämmelsen är således mycket väsentlig för förbundet och arbetstagarna.

Avsikten med den omtvistade bestämmelsen är att förbundet ska ges möjlighet att få en uppfattning om hur Transportavtalet tillämpas. Enligt arbetsgivarparten ska det föreligga en konkret anledning för att arbetsgivaren enligt regeln ska vara skyldig att utge begärda handlingar. Prövningen av detta ska enligt arbetsgivarparterna ske utifrån vad förbundet kunde tänkas ha för kännedom om den felaktiga avtalstillämpningen vid tidpunkten för förhandlingsframställan. Enligt arbetsgivarparterna är en arbetsgivare således inte skyldig att utge någon handling förrän denna bevisprövning gjorts, inte ens för att vederlägga påståenden i förhandlingsframställan. Förbundet skulle vara tvunget att driva frågan om arbetsgivarens krav på bevisning uppfyllts eller inte till Arbetsdomstolen. Arbetsgivarpartens uppfattning om hur 21 § 6 mom Transportavtalet ska tolkas är oacceptabel och inte förenlig med regelns ändamål. Det är en tolkning som endast gynnar företag som bryter mot avtalet, bl.a. med tanke på den tidsutdräkt som skulle bli fallet om arbetsgivarparternas tolkning vore riktig. I de fall när förbundet kan påvisa, konkret visa, göra sannolikt eller styrka att det föreligger exempelvis en lönefordran så påkallas självklart en tvisteförhandling om lönen och om skadestånd för kollektivavtalsbrott.

Arbetsgivarparterna

En förutsättning för att förbundet ska få granska handlingar enligt 21 § 6 mom Transportavtalet är att det har en konkret anledning härtill. Förbundet måste påvisa vad som är fel innan förbundet har rätt att enligt regeln ta del av arbetsgivarens handlingar. Detta kan göras t.ex. genom att ett underlag i form av felaktiga lönehandlingar presenteras för arbetsgivaren. Det räcker inte att förbundet har anledning att förmoda att en arbetsgivare bryter mot Transportavtalet, utan det krävs att förbundet har en konkret anledning att tro att så sker. Denna anledning ska också föreligga vid tiden för förhandlingsframställan.

Förhandlingsordningen i Transportavtalet ska ses i sin helhet och den kompletterar och ersätter reglerna i medbestämmandelagen. I 21 § 2 mom Transportavtalet anges bl.a. att part som vill förhandla ska göra en förhandlingsframställan hos motparten om detta och att om parterna inte enas om annat ska förhandling hållas inom tre veckor efter det att motparten har fått del av förhandlingsframställan. Arbetsgivaren har en skyldighet att förhandla, men skyldigheten att lämna ut handlingar ”då anledning därtill föreligger” är en annan fråga. Arbetsgivaren är inte skyldig att förete handlingar enligt 21 § 6 mom Transportavtalet om det inte finns någon konkret anledning till detta. Om det inte av förhandlingsframställan framgår vad den konkreta anledningen är måste en konkret anledning framgå vid förhandlingen. Det är inte tillräckligt att förbundet uppger att det har fått en indikation på att det kan föreligga brister i tillämpningen av Transportavtalet. Det är alldeles för vagt för att arbetsgivaren ska ha den långtgående skyldighet som anges i 21 § 6 mom Transportavtalet.

En konkret anledning skulle t.ex. kunna vara att förbundet påpekar att arbetsgivaren betalar 3 kr för lite i bilkompensation. Detta är en konkret anledning och arbetsgivaren har möjlighet att kontrollera hur det är med den saken. Arbetsgivarparterna menar däremot inte att det behöver anges namn på någon arbetstagarare.

Arbetsgivarparterna vill som ett exempel på förbundets felaktiga tolkning av bestämmelsen hänvisa till ett förhandlingsprotokoll från en förhandling den 20 mars 2002. Där framgår att förbundet begärde utfående av handlingar med hänvisning till att en ombudsmannen hade fått en ”uppenbarelse”, i vilken en historisk person uttalat att arbetsgivaren inte i alla delar följde Transportavtalet. Arbetsgivarparten hävdade att det inte förelåg anledning till utgivande av de av förbundet begärda handlingarna varefter frågan hänsköts till central förhandling.

Regeln i 21 § 6 mom tillkom på 1940-talet och sedan år 1996 har regeln haft den lydelse som gäller nu. Det som ändrades år 1996 var att den omtvistade avtalsbestämmelsen även skulle gälla oorganiserade arbetstagarare. Enligt förbundet krävde branschintresset att regeln inte endast skulle ha till syfte att tillvarata ”medlemmarnas” gemensamma intresse utan i stället ”arbetstagararnas” gemensamma intresse. Någon ändring avseende begreppet ”då anledning därtill föreligger” gjordes inte år 1996. Biltrafikens Arbetsgivareförbund gick med på denna ändring år 1996 under förutsättning att det fortfarande skulle krävas att det förelåg en konkret anledning och att det måste röra sig om en konkret arbetsgivare för att en skyldighet att lämna ut handlingar enligt bestämmelsen skulle föreligga. Detta var också parterna överens om. Avsikten med ändringen var således inte att bestämmelsen skulle användas för att kunna begära ut handlingar hos alla företag inom ett visst område utifrån branschintresset.

Förbundet har i detta fall inte visat någon konkret anledning som medför att bolaget är skyldigt att förete de begärda handlingarna.

Förhandlingsframställan i nu aktuellt fall kommer inte från förbundets avdelning 10 i Skövde utan är undertecknad av N.M., som anges vara regionalt förhandlingsombud för förbundet. Bolagets verkställande direktör R.S. frågade N.M. om anledningen till förhandlingsframställan eftersom det hade skett en avtalskontroll i bolaget ett år tidigare som bl.a. gällde sättet för löneutbetalning. Bolaget hade i samband därmed haft kontakt med förbundets ombudsman C.K. vid avdelning 10 i Skövde. Bolaget och N.M. kom mot bakgrund härav överens om att träffas den 5 september 2006. Bolaget uppfattade dock denna träff som ett informationsmöte och inte som en lokal förhandling. Vid mötet den 5 september 2006 tog R.S. på nytt upp den omständigheten att förbundet nyss hade gjort en avtalskontroll hos bolaget. När R.S. under mötets gång förstod att det inte bara var frågan om ett informellt möte utan en lokal förhandling avslutades mötet och återupptogs igen den 31 oktober 2006 då även företrädare för Biltrafikens Arbetsgivareförbund deltog. De sistnämnda framförde vid förhandlingen att förbundet måste konkretisera vilka felaktigheter i avtalstillämpningen som gjorde att förbundet ansåg att det förelåg ”anledning” för bolaget att förete

handlingarna i fråga. På särskild fråga därom kunde N.M. inte uppge varför förbundet skulle ha tillgång till bolagets handlingar för granskning och några konkreta felaktigheter i bolagets avtalstillämpning kunde inte redovisas. N.M. angav endast att det kommit till förbundets kännedom att bolaget inte till alla delar tillämpar gällande kollektivavtal och gjorde svävande påståenden om avdragna övertidstimmar och angav att bolaget tillämpade arbetspass som strider mot gällande kör- och vilotider. Beträffande påståendena om avdragna övertidstimmar uppgav bolagets lönehanterare, som också var närvarande vid förhandlingen, att företaget inte gjorde avdrag avseende övertidstimmar och att hon, om det skulle förekomma oklarheter i de anställdas redovisning, har ringt upp den berörda för att redovisningen ska bli riktig. Vad gäller kör- och vilotiderna framgick det över huvud taget inte av förhandlingsframställan att förbundet ansåg att bolaget begick något fel, och bolaget uppgav vid förhandlingen att det inte har arbetspass som strider mot gällande kör- och vilotider. I protokollet från den lokala förhandlingen har N.M. också angett att förbundet anser att bolagets sätt att betala ut veckolön månadsvis strider mot gällande kollektivavtal så länge bolaget inte företer det protokoll som visar att företaget har en godkänd överenskommelse med förbundet om ett sådant löneutbetalningssätt.

Mot bakgrund av att förbundet inte närmare kunde ange vilka fel bolaget enligt dess mening gjorde vid tillämpningen av Transportavtalet fann arbetsgivarparterna att det inte fanns några skäl att tillåta förbundet att granska de begärda handlingarna.

Den 12 december 2006 och den 15 februari 2007 hölls central förhandling i ärendet. Protokollet från denna förhandling ska läsas i sin helhet. Vid denna förhandling angav arbetsgivarparterna att de fortfarande bestred att övertidstimmar drogs av och påtalade att påstått brott mot kör- och vilotiderna inte ens hade tagits upp i förhandlingsframställan. Vilka fel som gjordes kunde inte förbundet ange. Förbundet gjorde vid den centrala förhandlingen även gällande att bolaget drog av halvdygnstraktamenten, men kunde inte heller konkretisera detta påstådda fel, som över huvud taget inte nämnts tidigare.

I ett brev daterat den 4 april 2007 från N.M. till arbetstagare hos bolaget som var medlemmar i förbundet har N.M. redogjort för den nu aktuella tvisten mellan bolaget och förbundet och vidare angett bl.a. följande.

“Men du bör också känna till att om någon medlem och anställd kommer till oss och anser sig ha fått för lite lön så har vi möjlighet att kalla till en ny förhandling och där omgående kräva retroaktiv lön två år tillbaka, men då måste vi givetvis också delge ett namn på anställda eller fd anställd som kräver korrekt lön. Men detta innebär också att företagets första argument till varför de inte vill låta Svenska Transportarbetareförbundet granska lönehandlingarna på företaget faller. Alltså själva bevisfrågan! Det innebär att man förmodligen inte kommer att vilja riskera en stämning i Arbetsdomstolen och där en ganska synbar förlust.“

Enligt arbetsgivarparternas uppfattning tyder innehållet i detta brev på att N.M. vid förbundets förhandlingsframställan till bolaget den 17 augusti 2006 inte kände till någon oriktig kollektivavtalstillämpning hos bolaget.

Domskäl

Tvisten

Tvisten i målet gäller frågan om bolaget varit skyldigt att enligt 21 § 6 mom Transportavtalet förete av förbundet begärda handlingar, dvs. om det i detta fall förelegat en sådan ”anledning” som avses i avtalets mening.

Förbundet har gjort gällande att det hade anledning att förmoda att bolaget bröt mot Transportavtalet och att bolaget därmed har haft en skyldighet att förete de begärda handlingarna. Förbundets inställning är härvid att det räcker att förbundet har fått en indikation på att det föreligger brister i tillämpningen av Transportavtalet hos den aktuella arbetsgivaren eller att det av branschintresset kan vara påkallat att utfä handlingar för att ”anledning” enligt 21 § 6 mom Transportavtalet ska anses föreligga.

Arbetsgivarparternas inställning är att en förutsättning för att förbundet ska få granska handlingar med stöd av 21 § 6 mom Transportavtalet är att det finns en konkret anledning härtill och att det inte räcker att förbundet har anledning att förmoda att förbundet bryter mot avtalet. Enligt arbetsgivarparterna ska denna konkreta anledning också föreligga vid tidpunkten för förhandlingsframställan. Arbetsgivarparternas uppfattning är att förbundet i detta fall inte visat någon sådan konkret anledning som innebär en skyldighet för bolaget att förete de begärda handlingarna.

Utredningen i målet

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på förbundets begäran hållits förhör under sanningsförsäkran med förbundsordföranden P.W. samt vittnesförhör med f.d. ombudsmannen L.N., ombudsmannen T.W. och ombudsmannen N.M. På arbetsgivarparternas begäran har hållits förhör under sanningsförsäkran med bolagets VD R.S. samt vittnesförhör med förhandlingschefen på Biltrafikens Arbetsgivareförbund A.N., förhandlingschefen på Bussarbetsgivarna L.A. och förhandlaren vid Biltrafikens Arbetsgivareförbund M.T.

Arbetsgivarparterna har åberopat skriftlig bevisning.

Innebörden av uttrycket ”anledning därtill” i 21 § 6 mom Transportavtalet

Beträffande den närmare innebörden av bestämmelsen i 21 § 6 mom Transportavtalet har förbundet åberopat förhör med förbundsordföranden P.W. och ombudsmännen L.N. och T.W. Enligt dessa räcker det med att förbundet har fått en indikation på en felaktig avtalstillämpning hos en arbetsgivare, t.ex. genom uppgift från en arbetstagare om att denne får fel lön för att förbundet med stöd av 21 § 6 mom Transportavtalet ska ha rätt att

granska handlingar. P.W. har vidare uppgett bl.a. följande. Förbundet gör en förhandlingsframställan om det är ” trovärdiga uppgifter ” som har lämnats av en medlem eller kommit från annat håll. Det ska finnas ” rimliga ” skäl för en begäran om att få granska handlingarna. Båda parter får göra en bedömning, och normalt sett brukar frågorna redas ut vid den förhandling som förbundet kallar till. Det uppstår sällan tvister om hur bestämmelsen ska tolkas.

Avsikten har aldrig varit att det ska ställas höga beviskrav på förbundet vad gäller påståendena om felaktig avtalstillämpning, men bestämmelsen får inte heller användas mot en arbetsgivare i trakasserande eller chikanerande syfte.

Enligt arbetsgivarparternas förhörspersoner, A.N., L.A. och M.T., krävs det att det föreligger en konkret påvisbar anledning för att förbundet ska få granska en arbetsgivares handlingar enligt 21 § 6 mom Transportavtalet. Enligt dem har regeln också tillämpats på detta sätt, och en annan tolkning skulle innebära ett tids- och kostnadskrävande godtycke. Enligt A.N. bör den av förbundet påstådda felaktigheten alltid preciseras, t.ex. på så sätt att det anges att utbetald timlön uppgår till 100 kr i stället för 120 kr eller att s.k. rak timlön utbetalas oavsett tid på dygnet.

Enligt Arbetsdomstolens mening visar de nu redovisade förhören att förhörspersonerna på respektive partssida har skilda uppfattningar om avtalets innebörd vad gäller frågan om det bör ställas krav på konkretisering av de omständigheter som ska föreligga för att förbundet ska ha rätt att granska sådana handlingar hos en arbetsgivare som anges i den omtvistade bestämmelsen. Bestämmelsens ordalydelse ger ingen ledning vid bedömningen av vad som krävs för att ” anledning ” i avtalets mening ska föreligga. Av utredningen i målet kan inte heller dras några slutsatser av betydelse för bedömningen i målet om hur bestämmelsen i praktiken tillämpas.

Frågan är då om Arbetsdomstolens dom 2000 nr 100 kan anses ge någon ledning. I det målet prövades om den nu aktuella avtalsbestämmelsen var tillämplig i ett visst fall. Arbetsdomstolen fann utrett – genom förhören med P.W. och A.N. – att parterna var ense om att anledning i avtalets mening till att göra en s.k. avtalskontroll hos ett visst företag föreligger i vart fall om en medlem i förbundet hos det företaget vänt sig till förbundet och klagat på en oriktig avtalstillämpning hos företaget. Bolaget bestred i det fallet förbundets påstående att en anställd hos företaget hade varit i kontakt med förbundet. Domstolen fann emellertid att de uppgifter som förbundets ombudsman lämnade vid förhöret med honom, bl.a. om sina kontakter med en anställd och den utredning han därefter genomförde genom kontakter med anställda, visade att det i det fallet förelåg anledning i avtalets mening för förbundet att närmare undersöka avtalstillämpningen.

A.N. har framhållit att den uppfattning om avtalets innebörd som han redovisat i förevarande mål också framfördes inför Arbetsdomstolen i målet AD 2000 nr 100, även om det inte kan utläsas av det enligt honom summariska referatet i den domen.

Mot bakgrund av vad som nu anförts finner sig domstolen hänvisad till att utifrån mer allmänna rimlighetssynpunkter göra en bedömning av om det i

detta fall förelegat sådan ”anledning” för förbundet att ta del av handlingarna som avses i den aktuella avtalsbestämmelsen.

Vilka skäl har förbundet angett som stöd för sin begäran att få del av de begärda handlingarna?

Av utredningen i målet framgår följande.

I förbundets förhandlingsframställan angav förbundet bl.a. att det hade ”fått kännedom om” att bolaget inte till alla delar tillämpade Transportavtalet ”bl.a. vad avser felaktiga löner enligt § 4 samt brott mot gällande övertidsregler.” Det angavs vidare att förbundet vid förhandlingen skulle komma att precisera sina krav och yrkanden. Lokal förhandling hölls den 5 september och 31 oktober 2006.

I protokollet från den lokala förhandlingen har följande antecknats i § 3: ”Transport framförde att man fått kännedom om att företaget inte till alla delar tillämpar gällande kollektivavtal. Detta då företaget bland annat betalar veckolön med utbetalning månadsvis vilket det enligt Transport inte finns något stöd för i avtalet.” I § 14 i förhandlingsprotokollet har vidare angetts att det kommit till förbundets kännedom att bolaget inte till alla delar tillämpar gällande kollektivavtal genom att bland annat ”dra av övertidstimmar samt att lägga ut arbetspass som strider mot gällande kör- och vilotider”.

Av protokollet från den centrala tvisteförhandlingen den 12 december 2006 och den 15 februari 2007 framgår att Transport vidhöll att utbetalning av veckolön månadsvis – utan överenskommelse därom – stred mot Transportavtalet samt att bolaget drog övertidstimmar och bröt mot gällande kör- och vilotider. Därutöver anförde förbundet enligt protokollet att bolaget ”brutit mot övertidsreglerna” samt att det drog av halvdygnstraktamenten.

Av det sistnämnda protokollet framgår också att förbundet uppgav att det ”via kontakter” fått reda på att det förekom felaktigheter i företagets avtals-tillämpning, och att detta enligt förbundet var tillräckligt för att bolaget skulle lämna ut de begärda handlingarna för granskning. Beträffande påståendet om brott mot övertidsreglerna anges att detta grundades på att förbundets ombudsman vid den lokala förhandlingen såg övertidsjournaler som bolagets VD medförde till förhandlingen.

N.M. har inför domstolen bekräftat att det som angetts som förbundets ståndpunkt i protokollen är riktigt samt gjort följande förtydliganden och tillägg. Han ingick i en särskild åkerigrupp som gjorde avtalskontroller i södra Sverige. Han skrev förhandlingsframställan efter att det hade kommit ”ett flertal signaler” till förbundets avdelning 10 i Skövde om att Transportavtalet inte tillämpades korrekt av bolaget, bl.a. beträffande lönerna. Lönerna betalades ut först månaden efter arbetets utförande i stället för under den månad som arbetet utfördes. Han hade också fått signaler om att bolaget, beträffande en anställd som körde i Danmark, felaktigt tillämpade ett utlandsavtal som gällde för arbete utanför Norden, men den frågan ville han med hänsyn till den berörda arbetstagaren inte nämna i förhandlingsfram-

ställan. Han ville inte skriva mer i förhandlingsframställan än han gjorde eftersom det i så fall skulle framgå vilka arbetstagare som avsågs. Arbetstagarerna ville inte skylta med sina namn. Beträffande brottet mot overtidsreglerna kunde han själv vid den lokala förhandlingen se att det under en period hade körts mer än 50 timmar, vilket inte är tillåtet enligt avtalet.

Har bolaget varit skyldigt att enligt 21 § 6 mom Transportavtalet förete de begärda handlingarna?

Frågan är då om det som förbundet angett som skäl för att utfå handlingar från bolaget innebär att det föreligger en sådan ”anledning” som avses i den aktuella bestämmelsen. Arbetsdomstolen gör i det följande en genomgång punkt för punkt av vad utredningen visar i den delen, och gör i slutet av avsnittet en sammanfattande bedömning i frågan.

Felaktig löneutbetalning

Beträffande förbundets påstående om ”felaktiga löner enligt § 4” har följande framkommit. Förbundet har enligt vad N.M. angett i protokollet från den lokala förhandlingen preciserat det påstådda felet att gälla att bolaget betalar ut veckolön månaden efter det att arbetet utförs. I § 4 i samma protokoll har angetts att företaget anser att förbundet genom ombudsmannen C.K., som företaget tidigare haft all kontakt med, godkänt detta lönesystem och att Biltrafikens Arbetsgivareförbund genom M.T. på Transportgruppen har ett protokoll på denna uppgörelse. Förbundet har enligt vad som antecknats i § 14 angett att det vidhåller sin uppfattning om att förfarandet strider mot Transportavtalet så länge det inte har tagit del av detta protokoll. Bolagets VD R.S. har vidare i en protokollsanmärkning till § 3 uppgett att utbetalning av veckolön månadsvis är en tillåten löneutbetalning och att förbundet sedermera frånfallit detta krav varför § 3 borde utgå.

Av protokollet från den centrala förhandlingen framgår bl.a. följande.

”Som nämnts vid den lokala förhandlingen har C.K. gjort avtalskontroll på företaget. Vad gäller Transports påstådda avtalsbrott angående löneutbetalning påpekas att C.K:s kontroll omfattade även detta. Han redovisade då inga synpunkter på löneutbetalningarna, bilaga 1.”

Av det bilagda protokollet från denna lokala förhandling, som ägde rum den 2 och 17 juni 2005, framgår att kontroll av handlingar skett och att bolaget åtagit sig att vidta vissa åtgärder beträffande arbetstidsutjämning och overtidsredovisning. Några anmärkningar beträffande sättet att utbetala lön månadsvis förekommer inte i protokollet.

Av protokollet från den centrala förhandlingen framgår också att det är ostriktigt att lönen utbetalas månadsvis och att arbetsgivarparten uppgav att detta framgår av anställningsbevis som fastställts av parterna.

Av förhören med N.M., R.S. och M.T. i domstolen har framkommit att det som antecknats i protokollet – och protokollsanmärkningen vad avser den lokala förhandlingen – på ett riktigt sätt återger respektive partssidas ståndpunkt i denna fråga, med det tillägget att lönefrågan enligt vad R.S.

uppgett över huvud taget inte diskuterades vid den lokala förhandlingen utan endast berördes vid ett telefonsamtal mellan honom och N.M. med anledning av förhandlingsframställan.

Övertid

Av utredningen framgår att i förbundets framställan om lokal förhandling har angetts att förbundet fått kännedom om ”brott mot gällande övertidsregler”, vilket också N.M., enligt protokollet och förhöret med honom, vidhöll vid både den lokala och den centrala förhandlingen. Av en av protokollsankmärkningarna till protokollet från den lokala förhandlingen samt av förhören med R.S. och M.T. framgår vidare följande. N.M. uppmanades gång på gång vid den lokala förhandlingen att ange vilka fel bolaget gjorde eftersom bolagets uppfattning var att några fel inte förekom. N.M. kunde endast ge svävande svar om att övertidstimmar dras av, dvs. att bolaget självsvåldigt kvittar övertid. M.T. frågade då bolagets personaladministratör, som var med vid förhandlingen, om sådana avdrag gjordes, vilket denna förnekade. Personaladministratören uppgav att det vid något tillfälle kunde hända att det blev fel beträffande övertiden, men att detta sedan rättades till efter att hon per telefon kontaktat den anställde beträffande detta och hon hävdade också att någon ”självsvåldig kvittning” aldrig hade ägt rum.

N.M. har uppgett, vilket också antecknats i protokollet från den centrala förhandlingen, att han under den lokala förhandlingen sett i övertidsjournaler som bolaget medförde till förhandlingen att mer övertid än kollektivavtalet tillåter tillämpades av bolaget. Enligt protokollet från den centrala förhandlingen har arbetsgivarparterna invänt att eventuella felaktigheter måste föreligga när förhandlingsframställan skrivs ”och inte skaffas under resans gång”.

Kör- och vilotider

Av protokollet från den lokala förhandlingen framgår att förbundet påstod att bolaget lade ut arbetspass som stred mot gällande kör- och vilotider, och i bolagets protokollsjustering finns angivet att bolaget förnekade att så skedde. Det framgår vidare av utredningen att R.S. och M.T. vid den lokala förhandlingen försökt få förbundet att ange på vilket sätt bolaget bröt mot de nämnda reglerna, utan att få någon sådan precisering.

Halvdygnsraktamenten

I protokollet från den centrala förhandlingen finns angivet att förbundet påstod att bolaget drar av halvdygnsraktamenten samt att arbetsgivarsidan påpekade att den frågan inte tidigare nämnts och att förbundet inte visat att det har kännedom om någon felaktig avtalstillämpning.

Sammanfattande bedömning

Det kan först konstateras att det från förbundets sida inte närmare preciserats på vilket sätt förbundet fått sin påstådda kännedom om att bolaget inte tillämpade Transportavtalet rätt, och att förbundet inte heller ansett sig ha skyldighet härtill.

Beträffande det exempel som lämnats på felaktig avtalstillämpning vad gäller lön finner domstolen att anmärkningen mot månadsvis utbetalning av lön med hänsyn till arbetsgivarparternas invändning om tillåtligheten härav inte är av det slaget att den ensam medför en skyldighet för bolaget att lämna ut handlingarna. Bolagets löneutbetalningsrutiner tycks i sig vara välkända för förbundet och den oklarhet som föreligger gäller frågan om utbetalningssättet godkänts av förbundet eller inte. Några andra fel vad gäller tillämpningen av avtalets lönebestämmelser har inte angetts trots begäran därom. Det kan här anmärkas att 4 § Transportavtalet innehåller 11 moment med olika avlöningsbestämmelser vid åkeriarbete och att dessa regler upptar drygt 10 sidor avtalstext.

Vad gäller påståendena om brott mot övertidsreglerna har angetts att bolaget felaktigt drar av övertidstimmar och att förbundets ombudsman vid den lokala förhandlingen kunde se i av bolaget medförda övertidsjournaler att fel förekom. Några närmare uppgifter angående de påstådda brotten mot reglerna om kör- och vilotider och om felaktiga avdrag av halvdygnstraktamenten har inte lämnats.

Det kan här tilläggas att det av utredningen framgår att det i juni 2005, dvs. ungefär ett år före den i målet aktuella förhandlingsframställningen, hade förekommit en avtalskontroll på begäran av ombudsmannen C.K. vid förbundets avdelning 10 i Skövde. Annat har inte framkommit än att 2005 års avtalskontroll resulterat i att förbundets avdelning i Skövde tillsammans med R.S. och M.T. rätt ut de frågor om avtalstillämpningen som då aktualiserades.

Arbetsdomstolen finner vid en samlad bedömning att omständigheterna i målet inte är sådana att bolaget är skyldigt att enligt 21 § 6 mom Transportavtalet förete de av förbundet begärda handlingarna.

Vid den bedömningen saknar domstolen anledning att ta ställning till arbetsgivarparternas invändning om att de omständigheter förbundet anför måste föreligga redan vid tidpunkten för förhandlingsframställan.

Förbundets talan ska därmed avslås.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång ska Svenska Transportarbetareförbundet utge ersättning för Biltrafikens Arbetsgivareförbunds och V-B Transport Aktiebolags rättegångskostnader. Den yrkade ersättningen är vitsordad.

Domslut

1. Arbetsdomstolen avslår Svenska Transportarbetareförbundets talan.
2. Arbetsdomstolen förpliktar Svenska Transportarbetareförbundet att ersätta Biltrafikens Arbetsgivareförbund och V-B Transport Aktiebolag för rättegångskostnader med etthundrasextusentrehundranittiosju (106 397) kr, varav 100 000 kr för ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Inga Åkerlund, Inger Andersson, Inga Jerkeman, Björn Müntzing, Anders Sandgren, Anders Tiderman och Gunnar Ericson.
Enhälligt.

Sekreterare: Maria Vereide Dahlberg